

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	๕.1 ต.ย. 2552	39	14122	5

มรดกสาขานา

ไผ่ : ความเชื่อล้านนา (๑)

ไผ่ เป็นพรรณไม้ในวงศ์ BAMBUSACEA มีหลายชนิด แต่ละชนิดเรียกชื่อต่างกันไป เฉพาะในท้องถิ่นล้านนาโดยทั่วไปจะเรียกไม้ไผ่รวมๆ ว่า "ไม้บั่ว" และการเรียกชื่อจะมีคำว่า ไม้ นำหน้าเสมอ เช่น ไม้บง ไม้ซาง ไม้สีกุก ไม้ฮวก (รวก) เป็นต้น

หากกล่าวถึงในแง่ของความเชื่อแล้ว พบว่ามีความเชื่ออย่างมากมายเกี่ยวกับไม้ไผ่มาตั้งแต่โบราณกาล เพราะมีการใช้ประโยชน์ควบคู่กับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย อาทิ แรกเริ่มคลอดจากท้องแม่ ร่างกายสัมผัสไม้ไผ่แล้ว เรียกว่า "ตกฟาก" ซึ่งฟากคือแผ่นไม้ไผ่สำหรับปูพื้นเรือน หลังจากตกฟาก จะได้รับการตัดสายสะดือด้วยผิวไม้ไผ่ลนไฟ อาบน้ำแล้วถูกอุ้มใส่กระดิ่งที่สานด้วย

ไม้ไผ่ นำไปร้อยชายที่บันไดเขาเคล็ด จนเติบโตใหญ่ยังได้ใช้ไม้ไผ่ในการจักสาน สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย กระทั่งสุดท้ายตายแล้วยังเอาลำไม้ไผ่ทิ่มแทงศพให้เผาไหม้ได้เร็วขึ้น

กล่าวถึงการนำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ ชาวบ้านมีวิธีป้องกันรักษาให้แมลงพวกมอดมาทำลายโดยอาศัยภูมิปัญญาผนวกกับความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการแช่น้ำ ลนไฟ เลือกเอาช่วงเวลาตัดไม้ไผ่ ใช้มนต์คาถาและสร้างสัจจะเอาเคล็ด

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ ๓.1 ต.ย. 2552	ปีที่ 39	ฉบับที่ 14122	หน้า 5
------------------------------	-------------------------	-------------	------------------	-----------

การแช่น้ำ

การนำเอาลำไม้ไผ่ไปแช่น้ำเป็นเวลานานประมาณ ๑๐ - ๒๐ วัน ทำให้อาหารของมอดได้แก่ แป้ง และน้ำตาลละลายไปกับน้ำ อีกทั้งทำให้เนื้อไม้มีกลิ่นเหม็นเน่า ไม่เป็นที่พึงใจของมอด

การลนไฟ

อุณหภูมิจากความร้อนของไฟมีผลให้เนื้อไม้แห้ง แข็งแรง ทนทาน น้ำมันและน้ำตาลที่เป็นอาหารของมอดลดปริมาณลง

การเลือกช่วงเวลาตัดไม้ไผ่

ช่วงฤดูฝน ลำต้นไผ่จะคลายน้ำ ชาวล้านนาจะเลือกตัดเอาช่วงเวลา "เดือนเกี๋ยง เดือนยี่เห่นื่อ" ซึ่งตรงกับเดือน ๑๑ - ๑๒ ของภาคกลาง ตกประมาณราวเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

นิยมตัดในฤดูแล้ง เพราะฤดูแล้งต้นไผ่จะดูดน้ำขึ้นหล่อเลี้ยงลำต้นลักษณะเป็นไม้มน น้ำ ทำให้เนื้อไม้แห้งช้า เป็นอาหารอันโอชะของมอด ยกเว้น "วันเนา" ได้แก่ "วันเนา" ซึ่งถือเป็นวันสุดท้ายในช่วงสงกรานต์ เชื่อกันว่ามอดจะไม่กินไม้เพราะถือว่าเนื้อไม้จะ "เนา" เหมือนแช่น้ำตามชื่อวัน นอกจากนี้ยังเชื่อว่า วันพุธและวันศุกร์ เป็นวันที่เหมาะกับการตัดไม้ไผ่อีกด้วย

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ ๕.1 ต.ย. 2552	ปีที่ 39	ฉบับที่ 14122	หน้า 5 :
-------------------------------------	--------------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------

การใช้เวทย์มนต์คาถา

ก่อนตัดต้นไม้ ท่านให้เสกเป่าคมมีดด้วยคาถาว่า

พุทธา กะเรยยา ตัสสะ

ธัมมา กะเรยยา ตัสสะ

สังฆา กะเรยยา ตัสสะ

เมื่อไม่ขาดต้นล้มลง ให้ใช้สันมีดเคาะส่วนโคน ๓ ที พร้อมเปล่งวาจาว่า "พญาควายตัวแก่นกล้าอยู่เก๊า" เคาะส่วนกลางว่า "พญาอินทร์เป็นเจ้าอยู่กล้าง" เคาะส่วนปลายที่สมควรตัดว่า "พญามอดตัวจางอยู่กัน" แล้วกล่าวส่งท้ายว่า "โจ้น ๆ เอาไป" พร้อมตัดส่วนปลาย ลำทับท้ายด้วยคำพูดว่า "เอ้า...เอาไปกินไก่ล่ ๆ เนอ มอดเนอ" แล้วลากเอาส่วนปลายไปทิ้งให้ห่าง จากนั้นจึงเลาะกิ่งและตาไม้ออก ทำอย่างนี้ทุกลำ โดยมีข้อห้ามว่าอย่าได้ข้ามลำไม้ที่ตัดแล้ว แม้แต่ลำเดียว

การสร้างสัจจะเอาเคล็ด

หลังจากตัดแต่งลำไม้เบื้องต้นแล้วมัดผูกด้วยเชือกพอแบกได้ แล้วขนย้ายไปไว้บริเวณใกล้บ้าน ตกกลางคืนให้เปลือยกายแบกไม้ไปโดยมิให้โดนหนูไปวางไว้ที่ "ช่องหล่อ" คือร่องที่น้ำฝนตกจากชายคา จนหมดจำนวนแล้วทำที่เหมือนว่า ได้นำไม้มาแช่ไว้ พร้อมกล่าวคำสัจจกิริยาด้วยความหนักแน่นว่า

"เออ..พญาเจ้าฮักษาช่องหล่อ ขอฝากอยฮักษา

เวพุกัญฐาทุกเหลี่ยม จนเน่าเหม็นมอดบิโกล

สามวันเจ็ดวันได้ เนอ...เออเจ้าเนอ"

ครบ ๓ วัน หรือ ๗ วัน ให้ไปดูพร้อมเอามือปิดจมูก กล่าววาจาเอาเคล็ดว่า

"โอ้...เหม็นแต่ เหม็นว่า เหม็นอย่างฮ้าโอเน่า

มอดแมงปมาเอา แต่เจ้าเฮย..."

จากนั้น จึงนำเอาไปเก็บรักษาไว้ในที่อันสมควร.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ภาพประกอบจากเว็บ jit-jai-d.blogspot.com และ th.88db.com)